

Mannen som fyllde torgen med jättar och vatten

Berättelse

Carl Milles föddes den 23 juni 1875 utanför Uppsala. Han hette egentligen Carl Emil Andersson, men familjen tog namnet Milles, som kom från ett gammalt smeknamn. Som ung gick han inte länge i skolan. I stället blev han snickarlärling och gick på kvällskurser i Stockholm, eftersom han ville lära sig mer.

När Milles var i tjugooårsåldern fick han ett stipendium och reste till Paris. Där levde han fattigt och försörjde sig genom att snida ornament. På kvällarna studerade han konst och anatomi, och en period arbetade han nära den berömde skulptören Auguste Rodin. Rodins kraftfulla figurer gjorde stort intryck på den unge svensken, vilket man senare kan se i hans egna verk.

År 1902 fick Milles sitt stora genombrott. Han vann tävlingen om Sten Sture-monumentet i Uppsala, ett uppdrag som många konstnärer hade velat ha. Plötsligt blev hans namn känt. I Paris träffade han också konstnären Olga Granner, som han gifte sig med 1905. De skulle dela liv och arbete i femtio år.

Milles älskade rörelse, vatten och figurer som tycktes sväva i luften. Hans mest kända verk i Sverige är **Poseidon**, en sju meter hög havsgud som restes på Götaplatsen i Göteborg 1931. När statyn avtäcktes tyckte många att den var ful och hade fel proportioner, men i dag är Poseidon en symbol för hela staden. Milles gjorde också fontäner med tritoner, najader och fiskar som sprutade vatten, vilket gav skulpturerna liv.

På ön Lidingö utanför Stockholm byggde Milles och Olga ett hem mellan 1906 och 1908. Huset och trädgården, som kallas **Millesgården**, ligger på terrasser med utsikt över vattnet. Här ställde han ut sina egna verk bland fontäner och pelare. År 1936 gjorde paret om Millesgården till en stiftelse och gav den till svenska folket, så att alla skulle kunna besöka platsen.

År 1931 reste Milles till USA. Han blev lärare och konstnär vid Cranbrook Academy of Art i Michigan, och där bodde paret i tjugo år. Under den tiden skapade han stora fontäner i amerikanska städer, däremot tappade han aldrig kontakten med Sverige. År 1951 flyttade de tillbaka. Carl Milles dog på Millesgården den 19 september 1955, men hans jättar och fontäner står kvar på torg i både Sverige och USA.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
skulptör	konstnär som gör figurer av sten, lera eller metall
snickarlärling	ung person som lär sig att arbeta med trä
stipendium	pengar man får för att kunna studera
snida	att forma trä eller sten med ett verktyg

ORD	FÖRKLARING
anatomi	läran om hur kroppen är byggd
genombrott	när man plötsligt blir känd och lyckad
monument	stort minnesmärke, ofta en staty
avtäcka	att ta bort skyppet och visa en staty första gången
proportioner	hur delarna i en form passar ihop i storlek
fontän	en konstgjord källa där vatten sprutar
terrass	en plan yta i en sluttning, som en stor trappa
stiftelse	en organisation som äger något för ett bestämt syfte

Läsförståelsefrågor

1. Vilket av följande stämmer om Carl Milles barndom?
 1. Han studerade länge på universitet i Uppsala.
 2. Han fick lite skola och började arbeta med trä.
 3. Han var rik och behövde aldrig arbeta.
2. Varför reste Milles till Paris?
 1. Han hade fått pengar genom ett stipendium.
 2. Hans familj bodde redan där.
 3. Han skulle öppna en egen butik.
3. Vad hände år 1902?
 1. Milles gifte sig med Olga.
 2. Milles flyttade till USA.
 3. Milles vann tävlingen om Sten Sture-monumentet.
4. Hur reagerade många människor när Poseidon visades första gången?
 1. De tyckte att statyn var vacker direkt.
 2. De var kritiska och tyckte att den var ful.
 3. De brydde sig inte alls om statyn.
5. Vad är Millesgården i dag?
 1. En stiftelse som svenska folket kan besöka.
 2. Ett privat hem som ingen får komma till.
 3. En skola för unga snickare.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Carl Milles arbetade en tid nära skulptören Auguste Rodin.
 2. Milles och Olga hade flera barn tillsammans.
 3. Milles bodde och arbetade i USA i ungefär tjugo år.
7. Texten säger att Poseidon i dag är "en symbol för hela staden". Vad betyder det att synen på statyn har förändrats? (Svara med en mening.)
8. Förklara med egna ord varför vatten och rörelse var viktiga i Milles konst.
9. Varför kan man säga att Carl Milles arv lever kvar än i dag? Ge ett exempel från texten.
10. Milles gav bort Millesgården till svenska folket. Vad säger det valet om honom som person?

Facit

- 1.
- 1.
- 1.
- 1.
- 1.
1. ja b) det står inte i texten c) ja
- Exempel på svar: Förr tyckte folk illa om statyn, men nu är de stolta över den och ser den som typisk för Göteborg.
- Exempel på svar: Han ville att figurerna skulle se levande ut, och vatten som sprutar och kroppar som svävar gjorde att skulpturerna verkade röra sig.
- Exempel på svar: Hans fontäner och stora figurer står kvar på torg i både Sverige och USA, till exempel Poseidon i Göteborg.
- Exempel på svar: Det visar att han var generös och ville dela med sig av sin konst till alla, inte bara behålla den själv.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten passar för samtal om konst i det offentliga rummet och om hur smaken förändras över tid (Poseidons mottagande). Tema: konstnärskap, generositet och kulturarv. Bygg gärna vidare med bilder på Milles verk.

Diskussionsfrågor

- Finns det en staty eller ett konstverk på en plats där du har bott? Vad föreställer det?
- Många tyckte att Poseidon var ful i början. Varför kan människor tycka så olika om samma konstverk?
- Carl Milles gav bort sitt hem till alla. Vad tycker du om att dela med sig på det sättet?
- **Skriv (4–5 meningar):** Beskriv ett konstverk eller en byggnad som du tycker mycket om. Berätta var det finns och varför du tycker om det.

Källor och faktagranskning

- Wikipedia: Carl Milles – https://en.wikipedia.org/wiki/Carl_Milles
- Millesgården: Om Carl Milles – <https://www.millesgarden.se/om-millesgarden/om-carl-milles/carl-milles>
- Encyclopaedia Britannica: Carl Milles – <https://www.britannica.com/biography/Carl-Milles>
- Wikipedia: Poseidon med brunnskar (invigning 1931) – https://sv.wikipedia.org/wiki/Poseidon_med_brunnskar

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: Carl Milles föddes 23 juni 1875 utanför Uppsala (egentligen Carl Emil Andersson) och dog 19 september 1955 på Millesgården, Lidingö. Han utbildade sig först till snickare, reste på stipendium till Paris och arbetade en tid nära Auguste Rodin. Genombrottet kom med Sten Sture-monumentet i Uppsala (vunnen tävling 1902).

Statyn Poseidon på Götaplatsen i Göteborg avtäcktes 24 september 1931. Han gifte sig med konstnären Olga Granner 1905. Millesgården byggdes 1906–1908 och skänktes till svenska folket som stiftelse 1936. Milles var verksam vid Cranbrook Academy of Art i Michigan, USA, 1931–1951. Osäkerheter: källorna anger födelseorten något olika (Lagga/Örby gård, båda i Uppland nära Uppsala); här används den neutrala formuleringen "utanför Uppsala".

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.